

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดไว้ชัดเจน ในมาตรา 7 กล่าวว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากลตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบวิชาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนั้น ในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ต้องมุ่งไปที่การปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องในทุกๆด้าน การเรียนรู้ การรู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติ การส่งเสริมและความสามารถในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้สอนที่จะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 27 วรรค 2 กล่าวว่า ให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติจากมาตรา 7 และมาตรา 27 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” กล่าวคือ สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานนอกจากจะใช้หลักสูตรแกนกลาง ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาขึ้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักสูตรให้ใช้แล้ว สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานยังมีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องมุ่งส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ดังนั้นชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย จึงมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างมากต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง สามารถนำมาจัดกิจกรรมและนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ (จิรภา สุนทรลิต, 2532) และในปัจจุบันแหล่งความรู้ในชุมชน ยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นที่การสอนที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียน

การสอน (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2537) ซึ่งจากงานวิจัยของ ศิริวิทย์ อ้นคำ (2543) และสุรศักดิ์ ประตังตาโต (2543) พบว่า โรงเรียนได้นำความรู้จากแหล่งชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาไทย มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน เป็นบางวิชาเท่านั้น ยังไม่มีความหลากหลายเท่าใดนัก ขาดการนำไปบูรณาการกับวิชาอื่น องค์ความรู้ของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ได้รับการพัฒนาหรือขยายผลให้บุคคลอื่นได้เรียนรู้ในระดับน้อย ส่วนใหญ่องค์ความรู้ของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จะหมดไปหรือหายไปกับความเปลี่ยนแปลงของชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนั้น ๆ สูญสลายหรือตายจากไป ขาดการปลูกฝังหรือถ่ายทอดให้กับอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ว่าในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการ ได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้ สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือท้องถิ่น มีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น กล่าวคือ โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตร เกี่ยวกับสาระท้องถิ่นได้ และให้นักเรียนเลือกเรียนอย่างหลากหลายตามสภาพและทรัพยากรในท้องถิ่นนั้น ๆ สามารถนำผู้รู้ในท้องถิ่น มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนได้ และสอดคล้องกับ แผนนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2539-2550 โดยเฉพาะด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้ครูทุกคนได้เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี ให้ครูเลือกแผนการสอน การพัฒนาให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนสามารถสร้างและพัฒนาความรู้ได้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540)

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างรวดเร็ว ในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ การตลาด การเกษตร ระบบการสื่อสาร การอุตสาหกรรม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วส่งผลกระทบต่อบุคคลที่อยู่ในสังคม โรงเรียนเป็นสถานที่ที่จะต้องเตรียมคนออกไปสู่ตลาดแรงงาน จำเป็นจะต้องมีการเตรียมการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อสถานภาพความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (2549) ได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา สรุปว่า เป็นเพราะคนไทยขาดการศึกษาเรียนรู้ ไม่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาของตนเอง การจัดการศึกษาที่ผ่านมามีการสร้างคนเพื่อรับใช้ระบบสังคมและเศรษฐกิจแบบศูนย์รวม หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ไม่สอดคล้องกับชีวิตและความจำเป็นที่แท้จริง กับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างหลากหลาย และได้วิเคราะห์แนวทางในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการไม่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาของตนเอง พบว่า หน่วยงานทางการศึกษา ควรจัดอบรมประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน ควรมีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายในการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในระดับท้องถิ่นอำเภอหรือจังหวัด ควรให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน เช่น ผู้บริหารทุกระดับ คณะครู ชุมชน ศิษย์เก่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอื่น ๆ มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาแนวทางพัฒนาร่วมกัน ควรมีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนว่า ควรสนับสนุนให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาจัดการเรียนการสอน ในลักษณะหลักสูตรท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากเพราะที่ผ่านมามีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นในระดับน้อย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1,2550)

จังหวัดชัยภูมิ เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการพัฒนาทางการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ถือว่าเป็นแหล่งที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสำคัญ ชาวจังหวัดชัยภูมิ มีวิถีชีวิตอยู่บนพื้นฐาน ความเชื่อ พุทธศาสนา พราหมณ์ ฝัอง และธรรมชาติอย่างผสมผสาน เช่นเดียวกับชาวอีสานโดยทั่วไป การดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นด้านความคิด พิธีกรรมและวัตถุส่วนใหญ่ยังคงเป็นไปตามฮีต (จารีต)และคองคั้งเดิม แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ต่างๆ เปลี่ยนไป การปฏิบัติตามฮีตและคอง ได้เปลี่ยนแปลงไปมากตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก จังหวัดชัยภูมิ ยังเป็นแหล่งสำคัญในด้านประวัติศาสตร์และโบราณสถาน เช่น ปราสาทคู พระธาตุหนองสามหมื่น ไบเสมาบ้านกุดโง้ง พระแท่นบัลลังก์ เป็นต้น ด้านสถาปัตยกรรมมีมากมายหลายรูปแบบทั้งอาคารไม้และอาคารก่ออิฐ โบลั้ว วิหาร ศาลาการเปรียญ เป็นต้น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การเคารพบรรพบุรุษ ฝัองตา ฝัองฟ้าฝัองตาแฮก การแห่เทียนพรรษา บุญบั้งไฟ เป็นต้น ด้านดนตรีและศิลปการแสดง ก็เช่นเดียวกันกับจังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสานเช่น หมอลำ มโหรี เข็้ง เป็นต้น ด้านหัตถกรรม เช่น การทอผ้า ฝัองไหม ฝัองพื้นเมือง ฝัองจิด การจักสาน เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบุคคลสำคัญ ที่ช่วยก่อสร้างและพัฒนาจังหวัดชัยภูมิ ให้เจริญรุ่งเรืองมาเป็นลำดับ เช่น พระยาภักดีชุมพล(แล) ตลอดจนผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกคนจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นต้น

ในด้านการศึกษาจังหวัดชัยภูมิ มีสถานศึกษาที่จัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ถึงระดับอุดมศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แบ่งเขตพื้นที่การศึกษาเป็น 3 เขต คือ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 ประกอบด้วยอำเภอเมือง บ้านเขว้า หนองบัวแดง คอนสวรรค์ และภักดีชุมพล เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วยอำเภอภูเขียว แก้งคร้อ เกษตรสมบูรณ์ คอนสาร และบ้านแท่น เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 3 ประกอบด้วยอำเภอจัตุรัส บ้านหนึ่งฉัตร เทพสถิต หนองบัวระเหว เนินสง่า และกิ่งอำเภอซับใหญ่ มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 806 โรงเรียน (รวมโรงเรียนสาขา) และเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา ที่ 30 จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 199,732 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชัยภูมิ เขต 1,2550) ทุกสถานศึกษาให้ความสำคัญและปฏิบัติภารกิจ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ. 2551 และ หลักสูตรสถานศึกษา โดยเฉพาะการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการเรียน การสอน ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มากำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา ที่เรียก กันว่า หลักสูตรท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น เพราะโรงเรียนจะเป็นสถานที่ ที่ช่วยสานต่อ สืบทอดองค์ความรู้ของท้องถิ่น ในการถ่ายทอดและเชื่อมโยงองค์ความรู้เก่ากับองค์ความรู้ใหม่ ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นให้มีความสุขและสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ที่เปลี่ยนแปลงไป (กระทรวงศึกษาธิการ,2546) และเพื่อเป็นการสนองนโยบายของ หลักสูตร ที่เปิดโอกาสให้ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา มากขึ้น โดยมีเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่ผู้เรียน ได้เกิดการพัฒนาให้เป็นคนดี คนเก่ง และดำรงชีวิตใน สังคมได้อย่างมีความสุข

จากเหตุและผลดังกล่าว ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ อย่างมีความสุขนั้น โรงเรียนมีส่วนสำคัญมากในการเป็นบ่อหลอม ที่จะผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพโดยเฉพาะหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น โรงเรียนต้องเปิด โอกาสให้สังคม ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน มากขึ้น ในลักษณะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนที่เกิดจากการพัฒนา ส่วน สังคม ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมกับองค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ให้เข้มแข็งและพร้อมที่ถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังหรือผู้เรียนได้ทันที ผู้วิจัย จึงกำหนดปัญหาการวิจัย ดังนี้

ปัญหาการวิจัย

1. การถ่ายทอดองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ผู้เรียน ยังไม่เข้มแข็งและไม่มีรูปแบบ ที่ชัดเจน
2. สถานศึกษานำองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นยังไม่ชัดเจนและนำไปจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพอยู่ใน ระดับน้อย

1.2 คำถามวิจัย

1. องค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่นำมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของจังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร
2. จะพัฒนาองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างไร

3. จะนำองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ได้อย่างไร

4. นำหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกับท้องถิ่นที่พัฒนาแล้ว ไปจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแหล่งข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดชัยภูมิ

2. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีความเข้มแข็ง สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้เรียนได้

3. เพื่อให้โรงเรียนนำองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น มาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นสู่การจัดการเรียนการสอนได้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยระยะที่ 1

1) ประชากร เป็นครูวิชาการประจำโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในปีการศึกษา 2551 จำนวน 258 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา(Sample Random Sampling) ได้จำนวน 157 คน

การวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการสำรวจ ในการวิจัยระยะที่ 1 จำนวน 70 คน ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการประจำโรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน ทำการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายในสังกัด 20 โรงเรียน จำนวน 40 คน

1.4.2 เนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระประกอบด้วยการพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นและการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.4.3 ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ดังนี้

1) ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาจัดการเรียนการสอน และแหล่งข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Research) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

2) ระยะที่ 2 การพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ 2 ครั้ง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ที่เกิดจากการสั่งสม การเรียนรู้ จากบรรพบุรุษในอดีตได้ถ่ายทอดความรู้เหล่านั้นผ่านยังลูกหลานมาจนปัจจุบัน ในลักษณะเศรษฐกิจ อาชีพ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ได้อย่างกลมกลืนและมีคุณค่ายิ่งในการดำรงชีวิตของชนเหล่านั้น

องค์ความรู้(Body of knowledge) หมายถึง การรวบรวม การจัดระบบของความรู้ ทักษะ แนวคิดและวิธีการที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละด้านได้ถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตตามกาลเวลาอันสมควรได้

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้ให้เข้าไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประกอบด้วยการกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล การใช้สื่อวัสดุ และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยมีครู นักเรียนและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้วางแผนร่วมกัน

หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษาได้พัฒนาขึ้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ทั้งส่วนที่เป็นแกนกลางและส่วนที่เพิ่มเติม

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษาได้พัฒนาเพิ่มเติมขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การสร้างและพัฒนาเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การรวมกลุ่มของภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละสาขาและโดยรวมทุกสาขา มีการกำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทั้งในระดับท้องถิ่น อำเภอและจังหวัด

สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละสาขาหรือแต่ละด้านที่สามารถนำมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของจังหวัดชัยภูมิได้

ซึ่งผู้ทำการวิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าและสรุปได้ 9 สาขา คือ

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาเกษตรกรรมและการทำมาหากิน
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาอาหารและโภชนาการ
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาภาษาและวรรณกรรม
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาแพทย์แผนไทยและสมุนไพร
5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาศาสนา ประเพณีและพิธีกรรม
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขากีฬาและการละเล่นพื้นบ้าน
7. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาศิลปะการแสดงและดนตรี
8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาศิลปะหัตถกรรมและสิ่งทอ
9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาประวัติศาสตร์และโบราณคดี

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 ได้พัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย
- 1.6.2 ได้หลักสูตรสถานศึกษาสาระที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น
- 1.6.3 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
- 1.6.4 มีสื่อ แหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าเป็นการประหยัดงบประมาณของทางราชการ สามารถแบ่งเบาภาระการสอนของครูได้